

KASSA KÜLSŐ JÓSZÁGAI TISZTTARTÓJÁNAK UTASÍTÁSA 1694.

Nemes szabad és királyi Kassa városa külső jószáginak és majorságának rendeltetett tisztartójának, úgymint becsületes Holcz János uramnak kiadatott instructiója.

Legelsőben is. Mindenek felett, mivel a pietas ad omnia utilis, istenes, tiszta és józan életben viselje s foglalja magát, és az isteni szolgálatot, főképpen vasárnap és innepnapokon el ne mulassa, hogy mindennemű dolgaiban és cselekedetiben szorgalmatos gondviselése után Isten ő szent felsége bőv áldását vehesse és a maga jóviselésével másoknak is az isteni szolgálatra jó példát adhasson.

Másodszor. Dependentiája lészen említett tisztartó uramnak először a tekintetes nemes magistratustól, úgy hogy a nagyobb és mélyebb occurálandó dolgokban, melyeket in Tempore és minden halasztás nélkül megjelenteni tartozik, azon tekintetes nemes magistratúsnak rendelése és determinatiója szerint maga hivataljában eljárasson: Az majorkodás pedig és szükséges munka iránt nemzeti inspektor uraimék tanácsával és igazgatásával éljen. Az minthogy

Harmadszor. Kivántatik, sőt regulául prescribáltatik megnevezett tisztartó uramnak, hogy minden télen, legfőképen szombati napon inspektor és építő tiszt uraimékkal conveniáljon s megegyezett akarattól, az mint az mindennapi szükség kívánni fogja, annyi szekeret, vonó marhát és gyalog munkást adjon a jószágból felülírt építőtszít uraimék kezéhez, hogy az nemes város szükséges munkája és kívánt épületek illendőképpen mehessenek végben. Ezen szükségesen kívül pedig az elmaradandó jobbágyokkal az oeconomiát, szantást, vetést és egyébféle mindennemű majorságbeli munkát híven és szorgalmatosan üzze és minden tehetségével azon serénykedjék, hogy ne csak akkor, midőn már mások az mezei munkát elkezdették, ő is elkezdje, hanem úgy industriálkodjék akármely munkában, hogy első legyen és másoknak például lehessen.

Negyedszer. Azon tisztartó uram könnyebbségére megengedtetik inspektor uraimék hírével és consensusával, hogy a jobbágyok közül két hites ispánt tartson, akik gyors, serény emberek és jó gazdák legyenek és a jobbágyoknak ne kedvezzenek; kikkel szolgálatjokért alkudjék meg és maga fizetéséből tartsa. Ezen két ispánokon kívül mindenik faluban hites kerülőket, igaz hív embereket constituáljon, akik a jobbágyokat úr dolgára kiüzni segítsék s az tilalmas erdőkre, határokra szorgalmatosan vigyázzanak és a mezei vetést is kártól megoltalmazzák.

Ötödször. Mindennemű mezei munkát az ő idejében végben vinni szorgalmatoskodjék, úgymint a széna takarást és mindennemű vetésnek gyűjteményét jó időben és szárazon feltakarassa, be is hordatassa és kártól preserválja; az asztagokat is a csűrös kertben oly formán rakassa, hogy a sok eső és rossz fedél miá el ne vesszen az élet, sőt industriájából öreg jó új pajtát építtessen, minthogy ennek utána már az egész nemes város falui keze és dispositiója alatt lesznek s arra való nézve mind az egész majorságbéli földeket, melyeket eddig a plebánia és ispitálytiszt uraimék vezettek, megnevezett tisztartó uram excolálni és a nemes város számára vettetni el ne mulassza. Aratáskor pedig nemes város jobbágyinak eddig való szokás szerint ételről provideáljon és arra való victualekat tempestive, a míg olcsó ára vagyon, szerezzon.

Hatodszor. Hány kereszt és hány kévével mindennemű maiorságbeli vetésből esztendő által proveniálni fog, azt fideliter feljegyezvén és connumerálván, annak extractussát subscriptiója alatt a nemes magistratusnak presentálja idején, hogy az csépletés iránt buzatiszt uraimék hova hamarabb dispositiót tehessenek.

Hetedszer. Minekelőtte az mezei munka beáll, szorgalmatos gondja légyen, hogy mindenféle épületre való fát mostani téli alkalmas uton szállíthasson a szükséges helyre, hasonlóképpen a fűrészmalmokhoz tölgy és fenyőfa tökéket urbarium szerint, az mint az faluk tartoznak, praestállják; másként negligentiájának imputáltatik, ha efféle épületre való fahordásra kellenék az mezei munkának hátramaradásával az jobbágyokat nyárban fahordásra fordítani.

Nyolczadszor. Az jobbágyok minemő esztendőbeli adóval, száraz korcsona pénzével és másféle szolgálattal tartoznak, az urbariumból, melyet in paribus inspector uraiméktől kivenni el ne mulasson, — meg fogja érteni. Azért a pénzbeli proventust az ő idejében a jobbágyoktól exigálni serénykedjék és azt a nemes város perceptorátusába adminisztrálja plenarie; és ha az exigálásban difficultása lenne, recurráljon pro assistentia inspector uraimékhoz, és ha kívántatni fog, a nemes magistratushoz is. A dézmabeli és malombeli proveniálendő gabonát és mindenféle szemet, amint percipiálni fogja, directe a nemes város házára buzatiszt uraimék kezéhez erga quietantiam szolgáltatassa. És amidőn a falusi malmokban való mérésnek ideje leszen, praevie inspector uraiméknak tudtára adván, azon mérést egyik vagy mind a két inspector uram jelenlétében mindenkor végben vinni tartozik. Melyre nézve is az malom kulcsai inspector uraimék kezénél fog maradni. Az bárány, gabona és másféle vetésből proveniálendő dézsmálásban pedig említett inspector uraimék dispositiójától várjon.

Kilenczedszer. Ha mi controversiák, veszekedések és pörlekedések az jobbágyok között emergálnának, azokat először a falusi bírák által revideáltassa és ha valamely fél azon falusi bírák törvényével és deliberatiojával contenta¹⁾ lenni nem akarna s földes urak székére appellálna, annak revisiójára az pörös feleket inspector uraimékhoz mindjárt igazítsa.

1) Így; bizonynal, mert a fél, pars a latinban nőnemű.

Tizedszer. Az malmokból provendálandó serfőzésre való szalad inspector uraimék dispositiójában hagyattatik. Az malmokban hizlalt sertéseket pedig tisztartó uram jó áron eladni el ne mulassa.

Tizenegyszer. Mindennemű proventusokról, perceptumokról és erogatiókról pengariatim tisztán subscriptiója alatt extractust, az esztendőnek végén pedig egész esztendőbeli számadását a nemes magistratusnak presentálni köteleztetik, melyet ha elmulatna, az nemes magistratusnak büntetését el nem kerüli.

Tizenkettőszer. Az halászó vizeket, főképpen a pisztrangos patakot jó és kemény fenyték és tilalom alatt tartsa, hogy a midőn kívántatni fog, a nemes város szükségére halásztathasson.

Tizenharmadszor. Mivel sokszor említett tisztartó uramnak bizonyos rendelt esztendőbeli fizetése vagyon és az egész accidentiák mindenik tiszttól a tekintetes nemes község által articulariter tolláltattak. Ez okáért ő kegyelme is semminemű accidentiát sub gravi inclyti magistratus arbitrativa animadversioe ne perczipiáljon, se pedig a jobbágyokat maga dolgára és munkájára ne űzze és ne kényszeritse, se másnak senkinek nemes magistratus híre nélkül jobbágyokkal ne dolgoztasson avagy munkájokkal valakinek kedveskedjék. Hanem nemzetes bíró és firmender uraiméknak hetenként deputált tűzre való fát és heteseket az szerént nemzetes tanácsbeli uraiméknak ő kegyelmeknek rendelt tizenöt szekér fát prestálni tartozik s el se mulassa.

Tizennegyszer. Az elszéledett nemes város jobbágyiról, akik nagy ifiantan vagy pedig mostani sulyos időkben az jószágból elidegedtek volna, legyen szorgalmatos gondja, hogy felkerestessenek és redukáltassanak.

Tizenötödször. Az midőn a jószágnak valami akadályja történék vagy ő felsége vitézi által vagy pediglen más rendbeli casusokból, annak orvoslásában inspector uraimék dispositiója szerént eljárjon.

Utólszor. Mivel pedig mindent az instructióban fel nem tehetni, naponként occurálván véletlenül is oly dolgok, kiket ember nem provideálhat, azért mindezek és ezekhez hasonlók bizattatnak megírt tisztartó uram igaz tökéletes hívségére, hites kötelességére és industriájára, úgy hogy minden igyekezetében ezen nemes városnak javát és hasznát keresse és promodeálja, kárát pedig mindenképpen eltávoztassa és úgy viselje ezen hivataljában magát, amint az igaz, hív és szorgalmatos gazdához és szolgálóhoz illik, hogy a maga jóviselésével magának jó hirt, nevet és ez után nagyobb promotiót nyerhessen. Kire segélje az Uristen. Ezen instructiót pedig meliorálni és augeálni való facultást a nemes magistratus magának reserválja. Actum in curia liberae et regiae civitatis cassoviensis, die duodecima mensis. Februarii anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto.

Extradatum per me Casparem Vas eiusdem civitatis iuratum notarium. (Eredetije papiroson, rányomott pecséttel, Kassa város levéltárában 10709. szám alatt.)

Közli: KEMÉNY LAJOS.